

KATEDRA VÁMBÉRY ÁRMIN FÖLDRAJZVERSENY

ROVATVEZETŐ: TÓTH TIBOR, 945 01 Komárno, Rákócziho 36/34, vambery.armin.foldrajzverseny@gmail.com

I. forduló – MEGOLDÁSOK

1. Ki vagyok én?

Olvassátok el figyelmesen az alábbi 10 „rejtélyes” idézetet vagy jellemző mondatot, és találjátok ki, hogy kiről vagy miről van szó! Írjátok mellé a megfejtést! (10 pont)

- a) Ő volt az, aki a világgal az érintkezést fenntartotta, atyám pedig a tanulószobájában ülve, őrizte a házat. – **Édesanyja**
- b) Ő csupán tanulni akart, kereskedni vagy csapolni azonban már túl világi dolog volt neki. – **Édesapja**
- c) Ők akaratlanul is vérszívó emlékként kúsztak végig gyermekkori álmaimon, néha szó szerint. – **Piócák**
- d) Ő volt az első keresztény ember, akit csodálattal néztem – ő adott nekem egy ezüst húszast is. – **Bartal György**
- e) Ő volt az, aki meggyógyítani próbált..., de a lábam végül csak roppant egyet, én meg elájultam. – **Nyitrai (gróbi) csodadoktor**
- f) Ő előbb játszótársam volt, aztán tanítványom, majd egyszer úgy meggyomrozott, hogy anyja alig tudta lefejtetni rólam. – **Móricz**
- g) Ő nem volt sem rosszindulatú, sem lusta, de a munkához mégsem fűlt a foga. – **Fleischmann úr (mostohaapja)**
- h) Ők azok, akik péntek délutánonként az utcánk előtt vonultak, s piszkosan, betegen adták oda a kenyeret az italért. – **Koldusok**
- i) Ő volt az, akitől héber nyelv tanításának fejében kosztot kaptam, és tűt is kellett volna tanulnom tőle használni. – **Nőszabó mester**
- j) Ő mondta nekem: tanulnod kell, hogy doktor lehess – és a tudós apád lelke él benned. – **Édesanyja**

2. Isztambuli totó

Az alábbiakban 10 tesztgkérdést olvashattok Vámbéry Ármin isztambuli utazásával (tartózkodásával) kapcsolatban. A négy-négy lehetséges válasz közül jelöljétek meg kérdésenként azt az egyet, melyet helyesnek vélték! (10 pont)

1) Melyik országon keresztül utazott Vámbéry Isztambulba?

- (A) Ausztria (B) Szerbia (C) Görögország (D) Franciaország

2) Honnan indult Vámbéry az isztambuli útra?

- (A) Pozsony (B) Bécs (C) Pest (D) London

3) Mi volt az első jelentősebb állomás a Balkánon, ahol hajót váltott és tengerre szállt?

- (A) Belgrád (B) Várna (C) Galac (D) Bukarest

- 4) **Mi volt Vámbéry fő célja az isztambuli tartózkodással?**
 (A) kereskedés (B) katonai szolgálat
 (C) **nyelvtanulás és keleti ismeretek elmélyítése** (D) követi megbízatás
- 5) **Milyen körülmények között élt Isztambulban?**
 (A) a brit követségen luxusban (B) egy dervisrendi kolostorban
 (C) **török családok vendégszeretetéből élve, rendkívül szűkös anyagi körülmények között**
 (D) egy német iskolában, tandíj fejében
- 6) **Milyen nyelven tanított és tanult Vámbéry Isztambulban?**
 (A) **török** (B) perzsa (C) orosz (D) örmény
- 7) **Isztambul melyik városrészébe költözött, miután Husszein Daim pasa házána tanítói állást kapott?**
 (A) Pera (B) Galata (C) **Kabatas** (D) Sztambul
- 8) **Kik segítették Vámbéryt az isztambuli éve alatt?**
 (A) angol misszionáriusok (B) az oszmán udvar (C) európai diplomaták
 (D) **török tudósok, hivatalnokok és írástudók**
- 9) **Milyen nehézséget említ meg Vámbéry isztambuli életével kapcsolatban?**
 (A) éghajlati viszontagságokat (B) nyelvi elszigeteltséget
 (C) **megélhetési nehézségeket és a betegségeket** (D) Az angol hatóságok zaklatását
- 10) **Milyen ruházatban járt Vámbéry Isztambulban?**
 (A) **keleti viseletben, mint a helyiek** (B) francia polgári ruhában
 (C) magyar nemesi díszöltözetben (D) katonai egyenruhában

3. Címkirakó

Fejtsétek meg, hogy mely Vámbéry-mű címe rejtőzik az alábbi betűhalmazok mögött! Figyelem: a mű címének minden betűje szerepel a feladványban, de össze vannak keverve! (15 pont)

- 1) ÉNAET TOKT BARHÖRE – **Bokhara története**
- 2) ETIRSI AIMÜÉKNDNDÉ – **Indiai tündérmesék**
- 3) VÉSÉLÉNYÁN RÁZSDÁOLANMEIMPESIRAIMB – **Vándorlásaim és élményeim Perzsiában**
- 4) NYELETUGATÚRÁKUTALJKEN – **Nyugat kultúrája Keleten**
- 5) WÜRDTSCHISC-SCHEURBÖRTKHESTAENTEUCH – **Deutsch-türkisches Taschenwörterbuch**
- 6) ÖZDISKÉSIÁRUBANP-ÁZNHÁERVÁT – **Dervisruhában Közép-Ázsián át**
- 7) AGSÁLGYKEMAGDÁSEYARTKAREÉSAPOAZÉSE – **A magyarság keletkezése és gyarapodása**
- 8) GBÖAMLCSSÁJÉLŐYARAGÉN – **A magyarság bölcsőjénél**
- 9) MAXAZLÁIZIÁZSDBX.SZAAN – **Az iszlám a XIX. században**
- 10) IRÉNDIAIÉMTÜESNDK – **Indiai tündérmesék**
- 11) AVAKOKÉSUNAÉGRONHZETIEMSE – **A hunok és avarok nemzetisége**
- 12) MIEZKDEÜLM – **Küzdelmeim**
- 13) LEPEKETIÉELKTKÉ – **Keleti életképek**
- 14) KZÉTAZP-SIÖÁZUÁAIS – **Közép-ázsiai utazás**
- 15) MAÓZÉGÖRÖEGYEK-TAARÉTÁRSZSYSTEMEK – **Magyar és török-tatár szóegyeztetések**

4. Fogalomfordító

A következőkben 15 fogalommal találkoztok, melyeket le kell fordítani és/vagy meg kell magyarázni. A fogalmak Vámbéry Ármin első keleti utazását (az isztambuli tartózkodását) érintik. (15 pont)

- A) **Dervis** – Muszlim szerzetes, aki szegénységben és vándorlásban él, és gyakran vallási elmélyülésnek szenteli életét.
- B) **Mohamedán** – Régebbi szó az iszlám vallású emberekre; ma inkább az „iszlám” vagy „muszlim” a használt kifejezés.
- C) **Orientalisták** – Tudósok, akik a keleti kultúrákat, nyelveket és történelmet kutatják.
- D) **Efendi** – Török (udvarias) megszólítás, kb. „úr” vagy „tanult ember”.
- E) **Pasa** – A török birodalomban magas rangú katonai vagy közigazgatási vezető címe.
- F) **Café Flamm** – Kávéház Isztambulban, ahol különféle nemzetiségű emberek találkoztak, beszélgettek – társasági helyszín.
- G) **Galata** – Isztambul egyik városrésze, ahol sok európai élt, kereskedelmi és kulturális központ.
- H) **Pera** – A történelmi Isztambul egyik negyede, ahol főként külföldiek laktak – ma Beyoğlu néven ismert.
- I) **Kabatas** – Isztambul egy part menti városrésze a Boszporusz mellett.
- J) **Medresze** – Muszlim vallási iskola, ahol főként vallási és nyelvi tanulmányokat folytatnak.
- K) **kaftán** – Díszes, hosszú köpeny vagy kabát, amelyet a Közel-Keleten férfiak viseltek.
- L) **Fez** – Török, cylinder alakú férfisapka, gyakran piros, bojtos.
- M) **Khodsa** – tanító
- N) **Fényes Kapu** – az Oszmán Birodalom kormányzati központja
- O) **Szultán** – az Oszmán Birodalom uralkodója

5. Délvidék

A következő feladat a Délvidékkel, illetve annak szerbiai részével, tehát a Vajdasággal foglalkozik. Válaszoljatok meg a kérdéseket! (15 pont)

- 1) Melyik mai országok területét érintete a Délvidék? **Horvátország, Románia, Szerbia**
- 2) Mekkora a Vajdaság területe km²-ben? **21 500 km²**
- 3) Melyik három nagy földrajzi egységre osztható fel (történelmileg is) a térség? (3) **Bácska, Bánság, Szerémség**
- 4) Melyek a Vajdaság legfontosabb folyói? (Legalább három említése szükséges.) (3) **Duna, Tisza, Száva**
- 5) Melyik a legmagasabb pontja a Vajdaságnak, mekkora a magassága, és melyik hegységhez tartozik? (3) **Kudrici-tető (641 m), Verseci-hegység**
- 6) Milyen éghajlati zónában van Vajdaság, és milyen időzónát használ? (2) **kontinentális éghajlat uralkodik, közép-európai időt (CET) használják, tehát a UTC+1 időzónában található**

6. Országjáró

Olvassátok el a következő, Vámbéry Ármin utazása során meglátogatott, mai ország területéről szóló jellemzést! A zárójelben lévő számozásokat és meghatározásokat behelyettesítve sikerül megszerezni az összes pontot, valamint megfejtethetek azt is, melyik ország területén járunk. (10 pont)

Ez az ország (1. az ország neve – Türkmenisztán) egy hatalmas, száraz vidék közepén terül el, ahol a tájat jórészt sivatagok (2. a legjelentősebb sivatag neve – **Kara-kum**) uralják, s a forráság nyaranta szinte égeti a levegőt. A ritkás növényzetű tájon csak ritkán bukkan fel egy-egy oázis, ahol az ember és a jószág egyaránt pihenőt talál.

Az ország határain belül alig akad természetes vízfolyás; az egyik legfontosabb folyó (3. a folyó neve – **Amu-darja**), amely keletről nyugat felé kanyarog, életet visz a sivatagba, és évszázadok óta az itt élő emberek vízforrásául szolgál. A folyó mentén zöldellő övezetek alakultak ki, s ezek adnak lehetőséget a mezőgazdaságra, amit a szélsőséges éghajlat egyébként kevésbé támogat.

A területet északról egy hatalmas, sós tó (4. a tó neve – **Aral-tó**) partvidéke érinti, míg délnyugati részén meredek, hegyes vonulatok (5. a hegyvidék neve – **Kopet-dag**) emelkednek, elválasztva a szomszédos országoktól. A keleti határ mentén már a közép-ázsiai hegyvidékek előterébe lépünk, de az ország mégis inkább síkvidéki jellegű.

A föld mélye különösen gazdag ásványkincsekben: a két fontos energiahordozó (6. az energiahordozók neve – kőolaj és földgáz) bősége és kivitele az ország gazdaságának fő mozgatórugója. S bár a lakosság száma és népsűrűsége (7. az ország népsűrűségének nagysága – **16 fő/km²**) viszonylag alacsony, az energiahordozók jelenléte stratégiai jelentőséget ad a térségnek.

A településhálózat ritkás, a főváros (8. a főváros neve – **Asgabat**) a sivatag peremén épült ki, modern és monumentalista építészeti jegyekkel, fényes márványburkolatokkal, amelyeket a kormányzati épületeken különösen előszeretettel alkalmaznak. A városkép tiszta, mértani rendben szervezett.

A régió múltja az ősi karavánutakhoz kötődik, és egykor a Selyemút részeként fontos csomópont volt, ahol kultúrák, nyelvek és áruk keveredtek. Itt található az egyik legrégebbi oázisváros (9. a település neve – **Merv**) Közép-Ázsiában. Ma már zártabb világ, de őrzi az ősi nomád hagyományok emlékét, s a mai napig élénken él a lovakhoz, különösen egy nemes, helyi fajtahoz (10. a lófajt megnevezése – **akhal teke**) való kötődés.